

Monitor bouwketen

Najaar 2025

Economisch Instituut
voor de Bouw

Het auteursrecht voor de inhoud berust geheel bij de Stichting Economisch Instituut voor de Bouw. Overnemen van de inhoud (of delen daarvan) is uitsluitend toegestaan met schriftelijke toestemming van het EIB. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

December 2025

Monitor bouwketen

Najaar 2025

Thijs Koeckhoven

Inhoudsopgave

Conclusies op hoofdpijnen	5
1 Bouwketen	6
2 Architecten	12
3 Ingenieursbureaus	13
4 Bouwbedrijven	14
5 Installatiebedrijven	15
6 Extra vragen rond regeldruk	16
Bijlage Opbouw van de monitor	21

Conclusies op hoofdlijnen

De Monitor Bouwketen beschrijft halfjaarlijks de recente conjuncturele ontwikkelingen in de vier schakels binnen de bouwketen: architectenbureaus, ingenieursbureaus, bouwbedrijven en installatiebedrijven.

Recente economische ontwikkelingen

De Nederlandse economie is in het derde kwartaal met 0,4% gegroeid ten opzichte van het voorgaande kwartaal, en lag hiermee 1,6% hoger dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. De toegevoegde waarde in de bouwnijverheid bleef in het derde kwartaal na een sterke opleving in de eerste helft van het jaar stabiel. Hiermee laat de bouwnijverheid dit jaar naar verwachting een productiegroei van 1% zien na een productiedaling van 3% in 2024.

Het aantal werkzame personen in de bouwnijverheid is volgens het CBS in het derde kwartaal licht gestegen, terwijl het totaal aantal werkzame personen in Nederland iets afnam. Gecorrigeerd voor seizoensinvloeden nam het aantal werknemers met 4.000 toe. Ook het aantal zelfstandigen nam met 2.000 toe, nadat deze in de eerste helft van het jaar met 14.000 was teruggelopen. Het aantal openstaande vacatures in de bouwnijverheid bleef in het derde kwartaal met 79 per duizend banen vrijwel stabiel. Zowel het aantal WW-uitkeringen als faillissementen binnen de bouwnijverheid zijn nog steeds in historisch perspectief laag.

Conjunctuur bouwketen

Het conjunctuurbeeld blijft voor de gehele bouwketen gunstig. Wel laten de conjunctuur-indicatoren een lichte verslechtering zien ten opzichte van de voorjaarsmeting. De gemiddelde orderportefeuille van de bedrijven nam met twee tiende maand af. Per saldo verwachten minder bedrijven een toename van hun personeelbestand en meer bedrijven een omzetgroei.

Stand van de conjunctuur per schakel in de bouwketen

- **Architectenbureaus** – De gemiddelde werkvoorraad is ten opzichte van de voorjaarsmeting relatief het sterkst gedaald met 0,4 maanden naar 4,9 maanden werk. 17% van de bureaus verwacht een afname van de omzet, terwijl 33% van de bureaus een omzetgroei verwacht. De verwachtingen rondom het personeel zijn neutraal; per saldo verwacht 2% van de bureaus een groei van het personeelsbestand. Ruim 80% van de bedrijven verwacht dat hun personeelsomvang gelijk blijft.
- **Ingenieursbureaus** – Bij de ingenieursbureaus is de gemiddelde werkvoorraad ten opzichte van de voorjaarsmeting met 0,3 maanden werk gedaald tot 6,2 maanden. Van alle bureaus verwacht 42% een hogere omzet, terwijl 13% een lagere omzet verwacht, per saldo een stijging ten opzichte van de vorige meting. De verwachtingen over het personeelsbestand zijn ook verbeterd, per saldo verwacht 22% van de bureaus een uitbreiding van het personeelsbestand, geen van de bedrijven verwacht een afname.
- **Bouwbedrijven** – De gemiddelde werkvoorraad van bouwbedrijven bleef ten opzichte van de voorjaarsmeting stabiel op het historisch hoge niveau van 11,5 maanden werk. Het beeld rond de omzetverwachtingen is verbeterd. 44% van de bouwbedrijven verwacht een omzetstijging, terwijl 5% van een omzetsdaling uitgaat. Per saldo verwacht 20% van de bedrijven extra personeel aan te trekken, iets minder dan in de vorige meting.
- **Installatiebedrijven** – De gemiddelde werkvoorraad is licht gedaald van 11,4 naar 11,2 maanden werk. De omzetverwachtingen van installatiebedrijven zijn ten opzichte van de voorjaarsmeting afgenomen. Per saldo verwacht 42% een omzetstijging, tegenover 58% in de voorgaande meting. Dit is nog steeds gunstig, wat zich ook vertaalt in gunstige verwachtingen over de uitbreiding van het personeelsbestand: 79% van de bedrijven verwacht personeel aan te nemen, terwijl 9% een daling verwacht.

1 Bouwketen

Dit hoofdstuk beschrijft de conjunctuur in de bouwketen. Het eerste deel geeft een beeld van de recente ontwikkelingen van de toegevoegde waarde, faillissementen, werkgelegenheid en werkloosheid. Vervolgens komen de huidige orderportefeuilles in de bouwketen aan bod. Tot slot worden de ontwikkelingen beschreven die ondernemingen in de bouwketen verwachten ten aanzien van hun omzet en personeelsbestand.

1.1 Recente ontwikkelingen

Economische groei

Volgens de eerste berekeningen van het CBS is het bruto binnenlands product (bbp) in het derde kwartaal van 2025 gegroeid met 0,4% ten opzichte van het tweede kwartaal van 2025. De stijging van het bbp is voornamelijk toe te schrijven aan een hogere consumptie van zowel huishoudens als de overheid en een hogere export van goederen en diensten. Alleen de investeringen in vaste activa daalden met 1,6%. Het bbp ligt nu 1,6% hoger dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder.

In de meeste Nederlandse bedrijfstakken steeg de toegevoegde waarde in basisprijzen¹ in het derde kwartaal van 2025 ten opzichte van het voorgaande kwartaal. De groei was het sterkst in de energiesector met 3,2%. De bedrijfstak handel, horeca, vervoer en opslag en de bedrijfstak overheid en zorg groeiden respectievelijk met 0,7% en 0,6% en leverden door hun aandeel de grootste bijdrage aan de economische groei. De toegevoegde waarde van de bouwnijverheid bleef stabiel, terwijl die van de zakelijke dienstverlening en de delfstoffenwinning daalden.

Ondanks de stabilisatie van de toegevoegde waarde in het derde kwartaal laat de bouw dit jaar naar verwachting door een sterke opleving van de groei in de eerste helft van dit jaar een productiegroei van 1% zien na een daling met 3% in 2024. De investeringen in de gww lieten in het derde kwartaal ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2024 een sterke groei van bijna 5% zien. Ook de investeringen in woningen namen toe (1,1%). Alleen bij de investeringen in overige gebouwen (utiliteitsbouw) was sprake van een sterke daling (-5,6%).

Werkgelegenheid

Het aantal werkzame personen in de bouwnijverheid is volgens het CBS in het derde kwartaal licht gestegen, terwijl het totaal aantal werkzame personen in Nederland licht afnam. Gecorrigeerd voor seizoensinvloeden nam het aantal werknemers in de bouwnijverheid met 4.000 toe. Ook het aantal zelfstandigen nam met 2.000 toe, nadat dit in de eerste helft van het jaar door de aangekondigde strengere handhaving op schijnzelfstandigheid door de Belastingdienst met 14.000 was teruggelopen. Het aantal gewerkte uren van zelfstandigen nam in het derde kwartaal nog wel licht af.

Het aantal werknemers in de bouwnijverheid bedroeg in het derde kwartaal 364.000. Het aantal zelfstandigen lag naar schatting rond de 158.000. Hiermee waren er in het derde kwartaal van 2025 in totaal ongeveer 522 duizend werkzame personen (werknemers en zelfstandigen) actief in de bouw.

De spanning op de arbeidsmarkt is in het derde kwartaal nauwelijks afgenomen, en blijft daarmee nog steeds op een hoog niveau. Het aantal openstaande vacatures in de bouwnijverheid bedroeg in het derde kwartaal 79 per duizend banen, 1 vacature per duizend banen minder dan in het tweede kwartaal van 2025.

¹ De toegevoegde waarde wordt gedefinieerd als het totaal van lonen, salarissen, afschrijvingskosten, rentekosten en resultaat voor belasting (omzet minus ingekochte goederen en diensten).

Werkloosheid

Voor oktober 2025 rapporteerde het UWV binnen de bouwnijverheid 2.835 lopende WW-uitkeringen, 200 meer dan in oktober 2024. Dit aantal is in historisch perspectief nog steeds laag. Aanvankelijk nam het aantal werklozen nauwelijks af en week hiermee af van het gebruikelijke seizoenspatroon. Pas in juni daalde het aantal WW-uitkeringen. De totale werkloze beroepsbevolking bedroeg volgens de seizoensgecorrigeerde cijfers van het CBS 399 duizend mensen in het derde kwartaal van 2025, een werkloosheidspercentage van 3,9%. Ten opzichte van het derde kwartaal van 2024 is de totale werkloosheid met 0,2 procentpunt gestegen.

Faillissementen

In het derde kwartaal van 2025 zijn 83 bouwbedrijven, 32 installatiebedrijven en 13 architecten- en ingenieursbureaus failliet verklaard. Dit is beduidend minder dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder (respectievelijk 104, 52 en 13). In de laatste vier kwartalen is er in de gehele bouwketen 590 maal faillissement uitgesproken, ongeveer 100 faillissementen minder dan in de vier kwartalen ervoor. Het lagere aantal faillissementen in het derde kwartaal van 2025 is deels te verklaren door een herstel van de productie dit jaar terwijl vorig jaar bedrijven door een faillissement werden getroffen vanwege de nasleep van beëindigde coronasteunmaatregelen.

Nieuwe bedrijven

In het derde kwartaal van 2025 zijn in de totale bouwketen 5.670 bedrijven opgericht (figuur 1.1). Dit zijn er ongeveer 2.000 minder dan in het derde kwartaal van 2024. Ongeveer 90% van deze oprichtingen betreft bedrijven met maximaal 1 werkzame persoon. Geen van de opgerichte bedrijven had meer dan 10 werkzame personen.

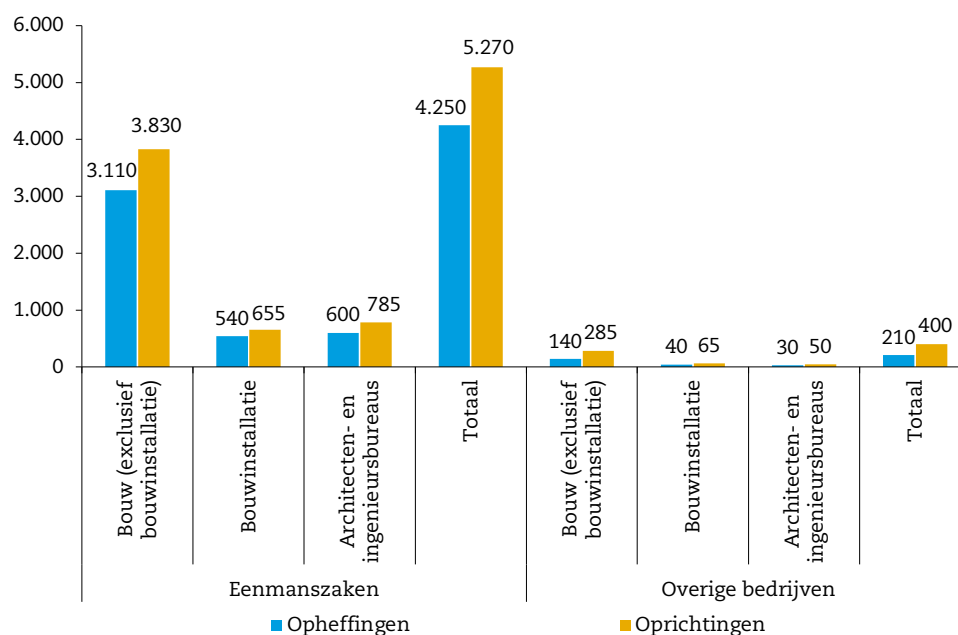
Het aantal opheffingen in de bouwketen (voornamelijk eenmansbedrijven) betrof in het derde kwartaal 4.460 bedrijven, ruim 2.000 minder dan een jaar eerder. Het aantal oprichtingen ligt beduidend lager dan in de afgelopen jaren, terwijl het aantal opheffingen juist beduidend hoger ligt. Dit houdt sterk verband met de aangekondigde strengere handhaving door de Belastingdienst op schijnzelfstandigheid.

Ontwikkelingen omzet

Figuur 1.2² laat de seizoensgecorrigeerde ontwikkeling van de omzetwaarde van de afzonderlijke schakels binnen de bouwketen zien. Ten opzichte van de vorige meting (eerste kwartaal 2025) is de omzet van zowel de bouw- als de installatiebedrijven met ongeveer 2% gestegen. Wel liet hierbij de installatiebranche eerst een omzetsdaling in het tweede kwartaal zien en een sterke omzetgroei in het derde kwartaal. De omzet van bouwbedrijven liet een tegengesteld beeld zien. De omzetgroei bij architecten- en ingenieursbureaus lag hoger, zo was er een groei van ongeveer 4% ten opzichte van het eerste kwartaal. Bij de architectenbureaus zat de groei voornamelijk in het tweede kwartaal, bij ingenieursbureaus was dit in het derde kwartaal.

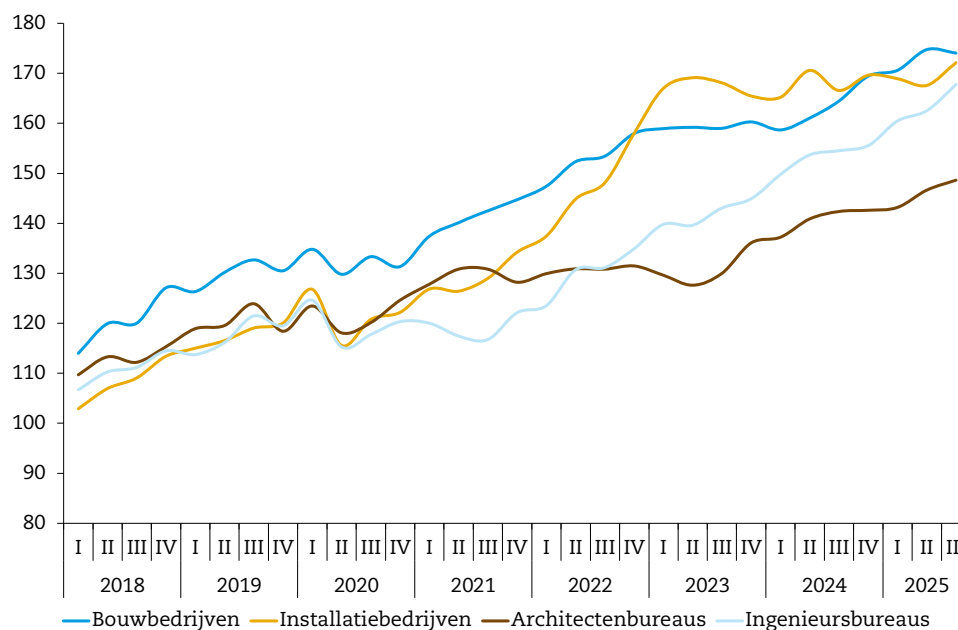
² Het CBS werkt met basisjaar 2021, het EIB rekent deze om naar 2016.

Figuur 1.1 Aantal opheffingen en oprichtingen van eenmanszaken en overige bedrijven per sector, derde kwartaal 2025

Bron: CBS, EIB

Figuur 1.2 Ontwikkeling (seizoensgecorrigeerde) omzet per schakel binnen de bouwketen, 2018Q1-2025Q3, 2016=100, lopende prijzen

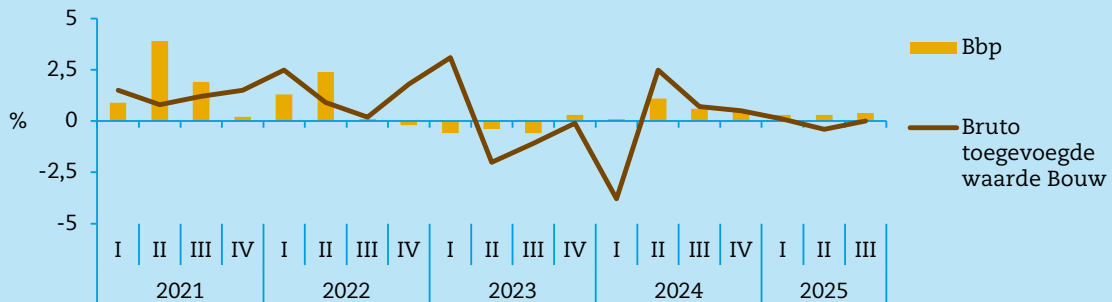

Bron: CBS, EIB

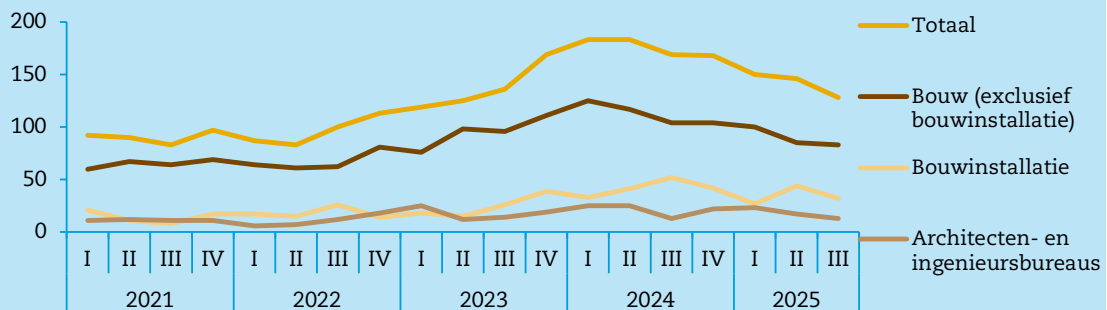
Overzicht recente ontwikkelingen

Economische groei

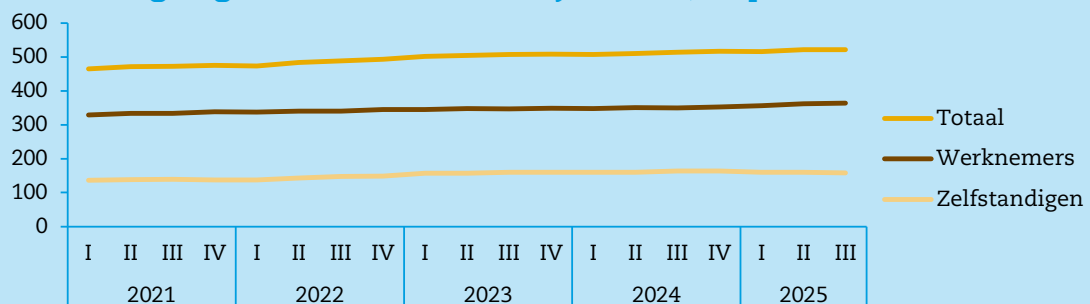
Volumeontwikkeling bbp en toegevoegde waarde in de bouw, kwartaal op kwartaal mutaties in procenten

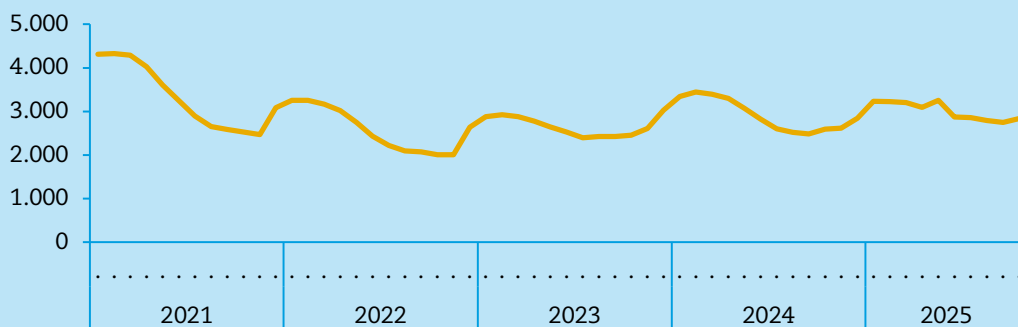
Aantal faillissementen in de bouwketen

Werkgelegenheid in de bouwnijverheid, in personen x 1.000

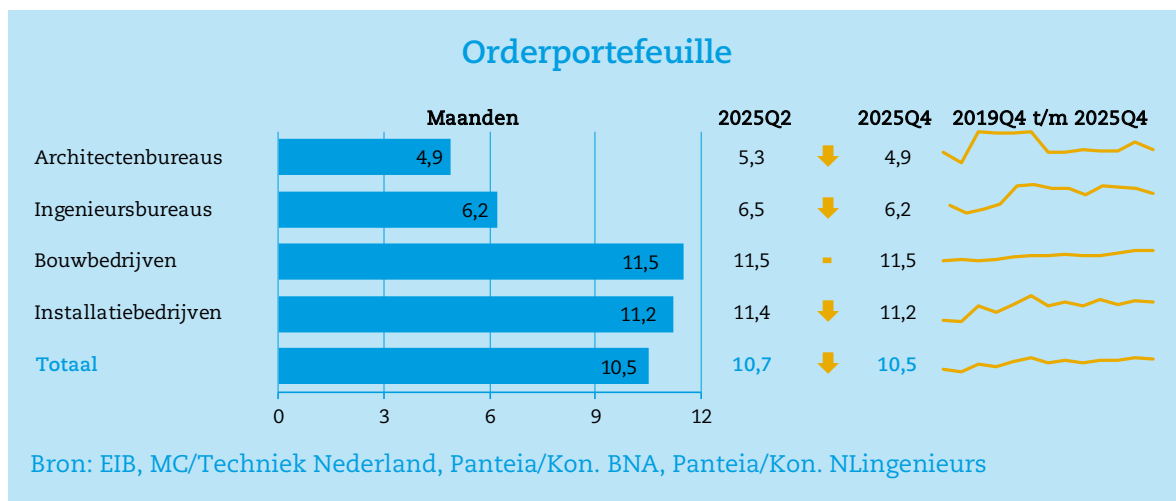

Aantal personen met een WW-uitkering in de bouwnijverheid

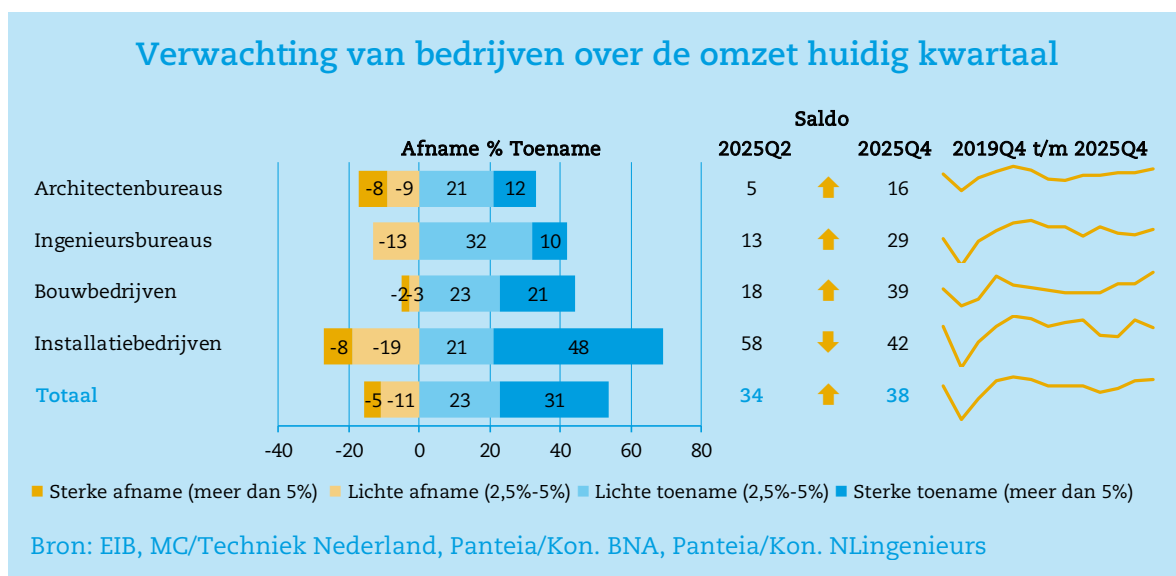

Bron: CBS, UWV, bewerking EIB

1.2 Conjunctuur bouwketen

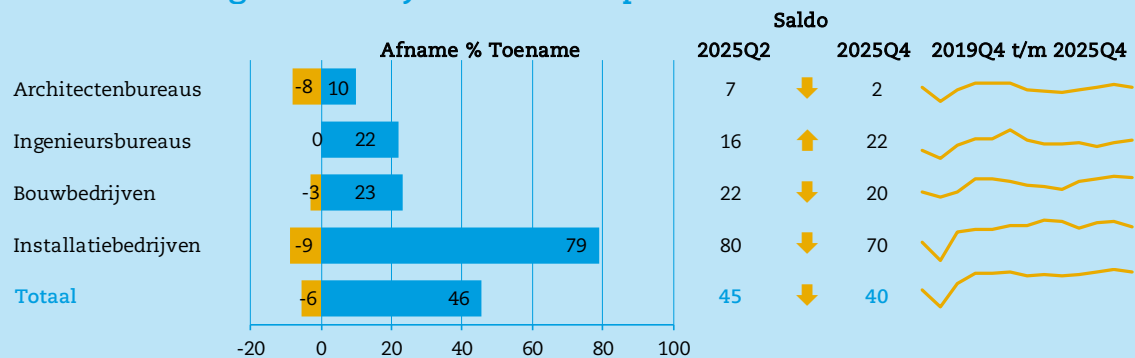

Over de gehele bouwketen gemeten blijven de orderportefeuilles ondanks een lichte daling op een in historisch perspectief hoog niveau. Bij ingenieursbureaus en architectenbureaus is de werkvoorraad wel relatief sterk afgenomen. Bij de installatiebedrijven is de werkvoorraad licht afgenomen, terwijl die van bouwbedrijven gelijk bleef.

De omzetverwachtingen voor de gehele bouwketen zijn ten opzichte van de voorjaarsmeting licht verbeterd. Deze verbetering komt voort uit de verbeterde verwachtingen van architecten- en ingenieursbureaus en de bouwbedrijven. In deze drie schakels nam het saldo van het aantal bedrijven dat in het derde kwartaal een omzetgroei verwachten met meer dan 10 procentpunten toe. De installatiebedrijven zijn vergeleken met de vorige meting minder positief.

Verwachting van bedrijven over het personeelsbestand 4^e kwartaal

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NIngenieurs

De bedrijven binnen de bouwketen zijn per saldo minder positief over de ontwikkeling van hun personeelsbestand. Ondanks dat minder installatiebedrijven een groei van hun personeelsbestand verwachten, verwacht nog steeds 7 op de 10 installatiebedrijven dat hun personeelsbestand in het vierde kwartaal toeneemt. In de overige schakels is dat beduidend minder, maar per saldo verwachten de bedrijven hier nog steeds een toename van het personeelsbestand. Alleen bij de ingenieursbureaus verwachten juist meer bedrijven ten opzichte van de vorige meting een toename van het personeelsbestand.

2 Architecten

Het conjunctuurbeeld bij architectenbureaus is ten opzichte van de monitor in het voorjaar van 2025 - net als het beeld voor de totale bouwketen - licht verslechterd. De orderportefeuilles van architecten liepen hierbij terug van 5,3 naar 4,9 maanden. Per saldo verwachten weinig bedrijven (van 7 naar 2%) een groei van hun personeelsbestand. Wel verwachten per saldo meer bedrijven (van 5 naar 16%) een omzetgroei. Van de architectenbureaus verwacht 50% dat hun omzet gelijk blijft en 82% verwacht geen verandering van hun personeelsomvang.

In tabel 2.1 staan de resultaten voor een aantal andere conjunctuurindicatoren. Bij woningen, gemengde projecten en overig is het beeld over de omzetverwachting ten opzichte van de vorige monitor vrijwel gelijk gebleven: per saldo verwachten veel bedrijven hier een toename van de omzet. Voor onderwijs en gezondheidszorg verwachten meer bedrijven een omzetgroei dan een half jaar geleden. Bij winkels, kantoren en stedenbouw is de omzetverwachting verslechterd, bij stedenbouw is deze per saldo nog steeds wel positief. Terwijl een half jaar geleden per saldo 21% van de bedrijven aangaf hun honorarium te zullen verhogen is dat nu iets toegenomen tot 23%, een gestage groei die sinds het voorjaar 2024 is ingezet. De prijsontwikkeling bij architecten is in het afgelopen half jaar opgelopen met 0,8%.

Tabel 2.1 Diverse conjunctuurgerelateerde indicatoren, architectenbureaus

		2 ^e kwartaal 2025		4 ^e kwartaal 2025	
Orderportefeuille (aantal maanden)		5,3		4,9	
Belang ¹ per marktsector	omzet-aandeel ²	% –	% +	% –	% +
- Woningen	51%	10	47	6	44
- Kantoren	9%	17	16	23	17
- Winkels	2%	34	15	32	5
- Onderwijs	7%	20	28	12	33
- Gezondheidszorg	3%	7	38	12	53
- Stedenbouw	4%	4	57	5	47
- Gemengde projecten	6%	4	44	4	39
- Overig	18%	8	31	6	25
Ontwikkeling honorarium lopend kwartaal		6	27	5	28
Prijsontwikkeling bij de architecten		2024-IV	2025-I	2025-II	2025-III
Prijsindexcijfers (index 2021 = 100)		110,2	112,6	113,4	113,5
Jaarmutatatie (%)		2,4	3,3	3,6	3,4

1 Hier worden alleen bureaus beschouwd die actief zijn in de betreffende sectoren

2 Gemiddelde omzetverdeling 2024, herwogen naar grootteklasse

Bron: Panteia/Koninklijke BNA, CBS

3 Ingenieursbureaus

Het conjuncturele beeld voor ingenieursbureaus blijft positief. Wel daalde de werkvoorraad ten opzichte van de vorige meting met 0,3 maanden tot 6,2 maanden. Het zijn met name de verwachtingen van de bedrijven voor de groei van de omzet en het personeelsbestand die in het afgelopen half jaar verbeterden. In de vorige meting verwachtten per saldo 13% van de bedrijven een omzetgroei, nu is dat 29%. Ook verwacht per saldo 22% van de bedrijven dat hun personeelsomvang zal toenemen tegen nog 16% een half jaar geleden.

In tabel 3.1 worden de uitkomsten van een aantal andere conjunctuurindicatoren getoond. De verwachting over de tariefontwikkeling is ten opzichte van de vorige meting iets verslechterd, al blijft de meerderheid verwachten dat het tarief gelijk blijft. Het algemene beeld bij de omzetverwachting is positief. Bij advisering verwachten veel bedrijven net als een half jaar geleden een omzetgroei, het saldo is wel afgenomen. Bij utiliteitsbouw, projectmanagement en installaties groeit de omzetverwachting vanaf een al positief saldo verder door. Opvallend is de sterke verbetering bij buitenland en industrie, waar bedrijven per saldo van een negatieve verwachting naar een zeer positieve verwachting zijn gegaan. De verwachting bij overig blijft stabiel.

Tabel 3.1 Diverse conjunctuurgerelateerde indicatoren, ingenieursbureaus

		2e kwartaal 2025		4 ^e kwartaal 2025	
Orderportefeuille (aantal maanden)		6,5		6,2	
Verwachting ontwikkeling tarieven (%)	- toename	16		16	
	- gelijk	84		81	
	- afname	0		3	
Omzetontwikkeling ¹ per marktsegment		% –	% +	% –	% +
Utiliteitsbouw		28	36	19	52
Installaties		11	53	6	69
Milieu advisering		0	85	6	50
RO-advisering		0	71	0	46
Projectmanagement		0	58	5	74
Industrie		25	19	18	64
Buitenland		27	18	8	46
Overig		21	14	21	14

¹ Hier worden alleen bureaus beschouwd die actief zijn in de betreffende sectoren

Bron: Panteia/Koninklijke NLingenieurs

4 Bouwbedrijven

Het conjunctuurbeeld bij bouwbedrijven laat een stabiel beeld zien. De orderportefeuilles bleven stabiel ten opzichte van de voorjaarsmeting op een historisch hoog niveau van 11,5 maanden werk. Binnen de sectoren is er wel een verschuiving, zo is de werkvoorraad binnen de burgerlijke en utiliteitsbouw (b&u) licht gedaald en in de grond-, water- en wegenbouw (gww) gestegen. De beoordeling van de orderportefeuille door de bouwbedrijven bleef vrijwel gelijk, per saldo beoordeelt 13% van de bedrijven de werkvoorraad als groot. Ondanks dat de beoordeling niet is toegenomen, is het aantal bedrijven dat een omzetgroei verwacht wel toegenomen. Het saldo van bedrijven die een omzetgroei verwachten kwam uit op 39%, een verdubbeling ten opzichte van de vorige meting. Per saldo voorziet 20% van de bedrijven een toename van de personeelsomvang, een lichte daling ten opzichte van de 22% bij de voorjaarsmeting.

Tabel 4.1 toont de resultaten voor een aantal andere conjunctuurgerelateerde indicatoren. Het aantal bedrijven dat aangeeft stagnatie te ondervinden is gestegen tot ruim de helft. Stagnatie door onvoldoende orders is wederom afgenomen, dit is de derde keer dat deze afneemt. Personeelstekort is de belangrijkste oorzaak voor stagnatie, met name bij gww-bedrijven geldt dit. Ook overige oorzaken worden vaak genoemd als reden voor stagnatie, het meest genoemd is hier de vergunningverlening. Het aandeel bedrijven dat prijsstijgingen in de komende periode voorziet is net als bij de vorige twee metingen toegenomen.

Tabel 4.1 Diverse conjunctuurgerelateerde indicatoren, bouwbedrijven (totaal en naar de deelsectoren B&U en GWW)

		2 ^e kwartaal 2025	4 ^e kwartaal 2025
Geen stagnatie in onderhanden werk (%)	Bouw	63	45
	B&U	61	53
	GWW	66	31
Stagnatie vanwege onvoldoende orders (%)	Bouw	8	6
	B&U	10	7
	GWW	4	5
Orderportefeuille (aantal maanden)	Bouw	11,5	11,5
	B&U	13,0	12,7
	GWW	8,9	9,5
Beoordeling orderpositie (%)			
- groot		22	21
- normaal		68	72
- klein		10	8
Verwachte prijsontwikkeling (%)			
- toename		46	60
- gelijk		53	38
- afname		1	2

Bron: EIB

5 Installatiebedrijven

Van alle schakels in de bouwketen is het conjunctuurbeeld bij installatiebedrijven het meest verslechterd, terwijl dit bij de vorige meting juist sterk verbeterde. Nog steeds is het beeld bij installatiebedrijven positief. Hoewel de werkvoorraad licht is afgenomen van 11,4 naar 11,2 maanden werk is nog steeds sprake van historisch hoge niveaus. Ook verwachten ondanks een daling per saldo nog steeds relatief veel bedrijven een stijging van hun omzet. Per saldo geeft 42% van de installatiebedrijven aan een hogere omzet te realiseren, tegenover 58% in het voorjaar van 2025. Per saldo verwacht 70% van de ondernemers het personeelsbestand uit te breiden, een verslechtering van 10 procentpunten.

De resultaten voor een aantal andere conjunctuurgerelateerde indicatoren worden in tabel 5.1 weergegeven. Net als in de drie eerdere metingen is de resultaatverwachting zeer gunstig. Bijna alle ondernemers verwachten dat er winst gerealiseerd zal worden. Een kleine meerderheid verwacht dat prijzen stabiel zullen blijven, een sterke verschuiving vergeleken met vorige meting waar de meeste bedrijven een verhoging van prijzen verwachtten. De installateurs zijn per saldo positiever gestemd over de ontwikkeling van de offerteaanvragen.

Tabel 5.1 Diverse conjunctuurgerelateerde indicatoren, installatiebedrijven (met minimaal 25 werknemers)

		2 ^e kwartaal 2025	4 ^e kwartaal 2025
Orderportefeuille (aantal maanden)		11,4	11,2
Resultaatverwachting (%)	- winst	100	98
	- quitte	0	2
	- verlies	0	0
Ontwikkeling t.o.v. vorig kwartaal (%):			
Prijsniveau	- toename	68	46
	- gelijk	26	50
	- afname	6	4
Aantal offerteaanvragen (%)	- toename	21	26
	- gelijk	61	62
	- afname	17	12

Bron: MC/Techniek Nederland

6 Extra vragen rond regeldruk

In dit hoofdstuk worden de antwoorden op de extra vragen beschreven die voor de najaarsmeting 2025 van de Monitor Bouwketen zijn gesteld. De extra vragen die bij deze meting zijn gesteld, gaan over administratieve belemmeringen die ketens in de bouw ervaren en over wat bedrijven verwachten van de regeldruk.

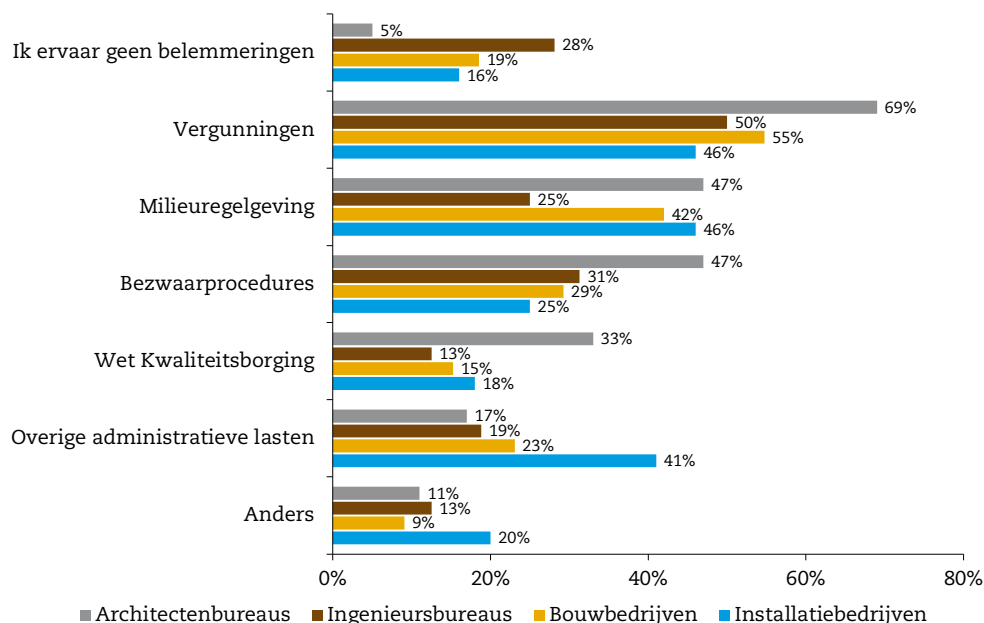
Samenvatting: vergunningverlening vormt de belangrijkste belemmering

Architectenbureaus ervaren het vaakst administratieve belemmeringen, slechts 5% van de bureaus geeft aan geen belemmeringen te ervaren. Bij bouwbedrijven en installatiebedrijven ervaart respectievelijk 81% en 84% van de bedrijven administratieve belemmeringen. Van alle ingenieursbedrijven ervaart 72% van de bedrijven belemmeringen.

Vergunningverlening vormt in alle ketens de meest genoemde belemmering. Vooral bij architecten speelt deze belemmering een grote rol: bijna zeven op de tien bureaus bestempelen dit als knelpunt. Daarnaast ervaart in alle ketens minimaal een kwart van de bedrijven hinder van bezwaarprocedures en milieuregelgeving. Bij 40% van de installatiebedrijven treden er belemmeringen op bij overige administratieve lasten. Belemmeringen zoals de Wet Kwaliteitsborging en andere lasten worden duidelijk minder vaak genoemd. Op de vraag welke belemmering als belangrijkste wordt ervaren, geeft de meerderheid van de architecten-, ingenieurs- en bouwbedrijven de vergunningverlening als belangrijkste belemmering aan, terwijl dit bij installatiebedrijven de overige administratieve lasten betreft. Milieuregelgeving en bezwaarprocedures worden daarnaast binnen alle ketens ook relatief vaak genoemd als de belangrijkste belemmering.

Van alle schakels geven architectenbureaus aan de meeste tijd en kosten van hun bedrijfsvoering te besteden aan administratieve verplichtingen. Bij bouwbedrijven is dat iets minder. Bij ingenieursbureaus en installatiebedrijven ligt dit gemiddeld een derde lager. In alle ketens verwacht de meerderheid van de bedrijven de komende twee jaar een hogere regeldruk, alleen bij ingenieursbureaus zijn er bedrijven die aangeven minder regels te verwachten.

Figuur 6.1 **Antwoord op vraag: Op welke thema's ervaart u belemmeringen? (Meerdere antwoorden mogelijk)**

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NLingenieurs

De administratieve belemmeringen worden verschillend ervaren binnen de bouwketen (figuur 6.1). Architectenbureaus ervaren het vaakst belemmeringen, slechts 5% van de bureaus geeft aan geen belemmeringen te ervaren. Bij bouwbedrijven en installatiebedrijven ervaart respectievelijk 81% en 84% van de bedrijven administratieve belemmeringen. Van alle ingenieursbedrijven ervaart 72% van de bedrijven belemmeringen, wat lager is dan elders in de bouwketen.

Architectenbureaus ervaren relatief ten opzichte van de andere schakels veel belemmeringen bij de vergunningverlening, bezwaarprocedures en de Wet kwaliteitsborging. Met name grotere bureaus geven aan bezwaarprocedures belemmerend te vinden (76% tegenover 37% bij kleinere bureaus). De belemmeringen rond de vergunningverlening zijn hier het grootst: zeven op de tien bureaus geven aan hiervan belemmeringen te ondervinden. Ongeveer de helft van de bureaus ervaart ook belemmeringen door milieuregelgeving. Overige administratieve en andere lasten worden minder vaak genoemd.

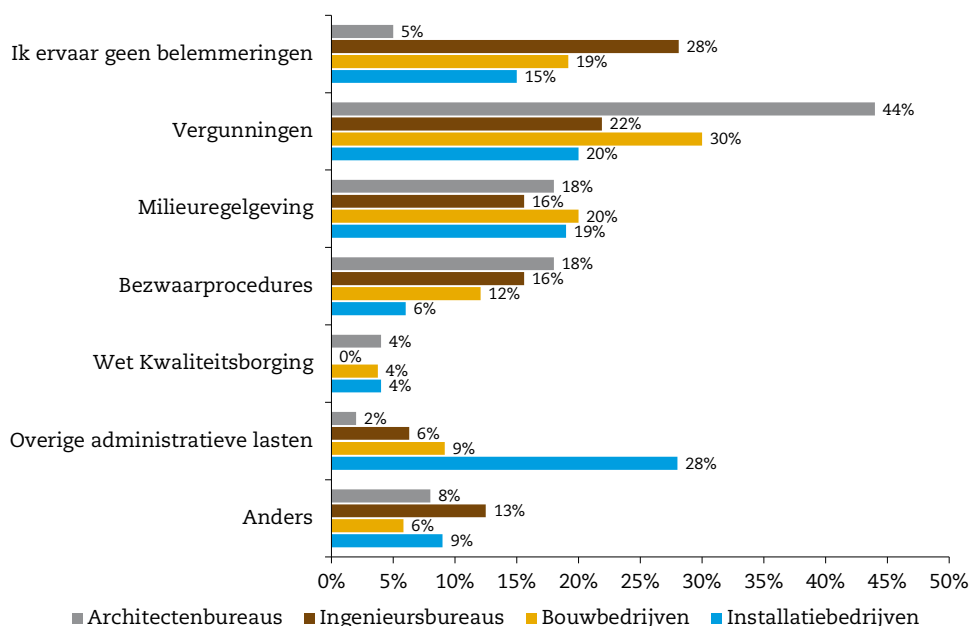
De ingenieursbureaus ervaren de belemmeringen vooral bij vergunningverlening en in mindere mate bij milieuregelgeving en bezwaarprocedures. Overige lasten, Wet kwaliteitsborging en anders worden minder vaak genoemd.

De meeste bouwbedrijven ervaren milieuregelgeving en vergunningverlening als belemmering. Vergunningverlening wordt door meer dan de helft van de deelnemende bedrijven genoemd als belemmering. Bij milieuregelgeving is dat iets minder dan de helft. In mindere mate worden overige administratieve lasten, bezwaarprocedures, Wet kwaliteitsborging en anders genoemd.

Bij installatiebedrijven worden drie belemmeringen ongeveer even vaak genoemd. Milieuregelgeving, vergunningverlening en overige lasten wordt door 40% tot 50% van de bedrijven genoemd. Met name overige administratieve lasten worden vaker genoemd dan bij de andere schakels. Dit kan te maken hebben met rapportage- en certificeringseisen, waarmee

installatiebedrijven vaker mee vandoen hebben dan in de andere schakels. Hoewel installatiebedrijven minder direct te maken hebben met de administratieve lasten van vergunningen en milieuregelgeving, kunnen de vertragingen die hiervan het gevolg zijn tot extra administratieve lasten leiden. Bezwaarprocedures, Wet kwaliteitsborging en anders worden minder vaak als belemmering ervaren.

Figuur 6.2 **Antwoord op vraag: Wat ervaart u als de belangrijkste belemmering?**

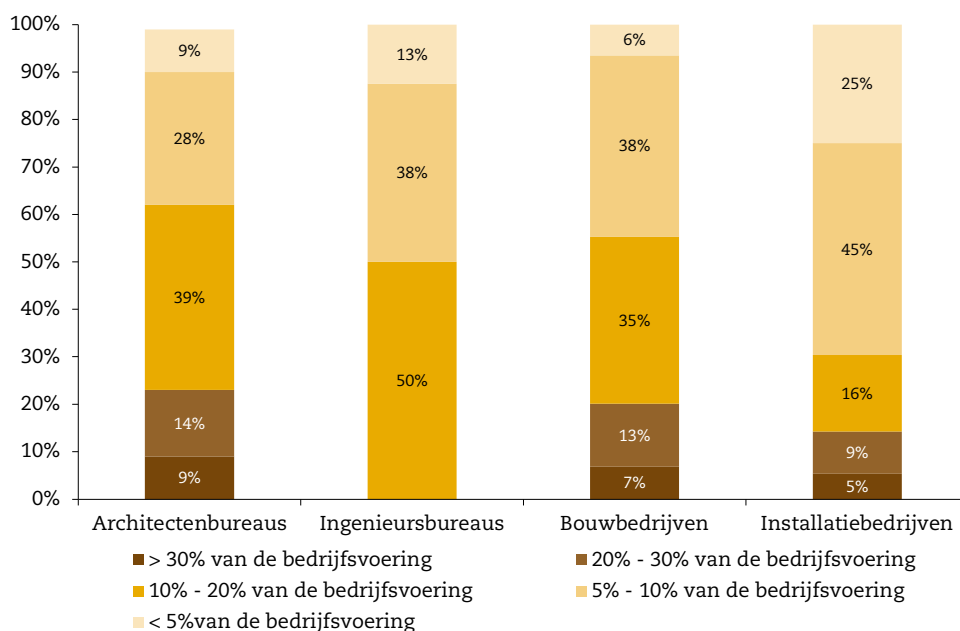

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NLingenieurs

In figuur 6.2 worden de belangrijkste belemmeringen van de deelnemende bedrijven getoond. Hierbij komt het beeld naar voren dat voor architecten- en ingenieursbureaus en bouwbedrijven de belangrijkste belemmering vergunningverlening is. Daarna worden bij deze ketens milieuregelgeving en bezwaarprocedures als belangrijkste belemmering gezien. Wet kwaliteitsborging en overige administratieve en andere lasten worden nauwelijks als belangrijkste belemmering genoemd.

Bij installatiebedrijven is het beeld duidelijk anders, ook bij de deelnemende bedrijven in deze keten worden vergunningen en milieuregelgeving als belangrijkste belemmering genoemd. Echter ervaren de meeste bedrijven overige administratieve lasten als de belangrijkste belemmering. Wet kwaliteitsborging, bezwaarprocedures en andere lasten worden minder vaak genoemd.

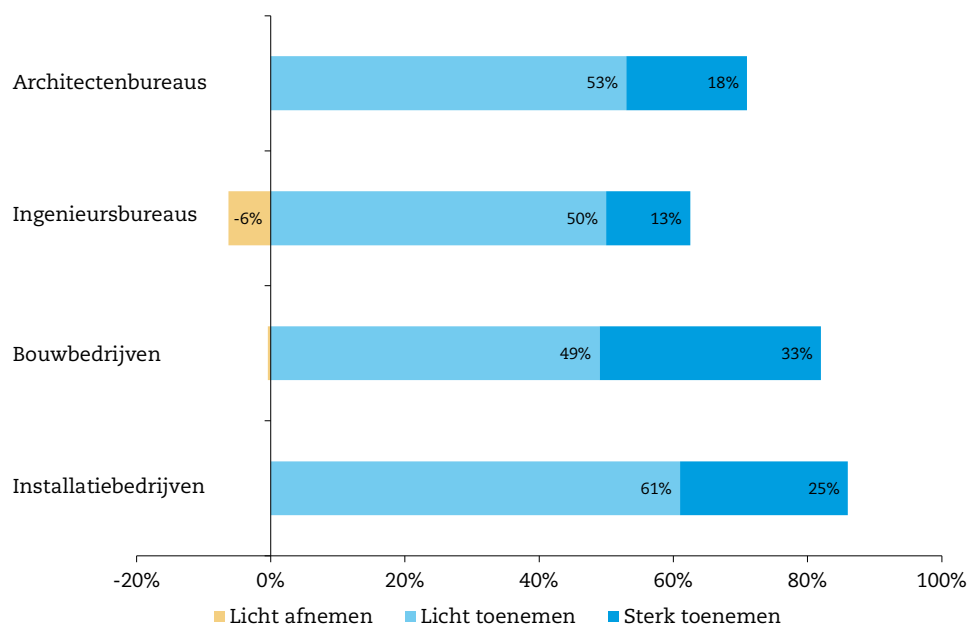
Figuur 6.3 **Antwoord op vraag: Hoeveel procent van de bedrijfsvoering (tijd en kosten) wordt naar schatting besteed aan het voldoen aan administratieve verplichtingen?**

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NLingenieurs

De mate waarin administratieve verplichtingen beslag leggen op de bedrijfsvoering varieert duidelijk tussen de ketens (figuur 6.3). Van alle schakels geven architectenbureaus aan de meeste tijd en kosten van hun bedrijfsvoering te besteden aan administratieve verplichtingen. Bij bouwbedrijven ligt dat iets lager. Bij ingenieursbureaus en installatiebedrijven is dat gemiddeld een derde lager. Bij ingenieursbureaus is geen bureau die meer dan 20% van hun bedrijfsvoering aan administratieve lasten besteed, terwijl bij installatiebedrijven relatief veel bedrijven aangeven hier minder aan te besteden.

Figuur 6.4 Antwoord op vraag: Verwacht u dat de regeldruk voor uw organisatie de komende 2 jaar zal veranderen?

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NLingenieurs

Alle ketens geven een vergelijkbaar beeld van de verwachte regeldruk in de komende twee jaar (figuur 6.4). Bij alle ketens verwacht per saldo meer dan 60% van de bedrijven dat de regeldruk zal toenemen in de komende twee jaar. Bij ingenieursbureaus verwachten een aantal deelnemende bedrijven dat de regeldruk zal dalen.

Bijlage Opbouw van de monitor

Sinds 2011 beschrijft het EIB in halfjaarlijkse rapportages de conjunctuur in de bouwketen. Koninklijke BNA, Koninklijke Bouwend Nederland, Koninklijke NLingenieurs en Techniek Nederland zijn de organisaties die bij dit onderzoek betrokken zijn. De huidige rapportage is de 29^e in de reeks. Deze rapportage behandelt de bouwketen in het eerste hoofdstuk als geheel. In de daarop volgende hoofdstukken wordt ingegaan op de afzonderlijke schakels binnen de bouwketen, die vertegenwoordigd worden door de betreffende organisaties.

In deze rapportage wordt de stand van de conjunctuur in de bouwketen in de tweede helft van 2025 geanalyseerd. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de meest recente conjunctuur-onderzoeken van de betrokken brancheorganisaties. Tabel A.1 laat zien welke partijen deze onderzoeken hebben uitgevoerd. De data van het CBS en andere externe bronnen vormen de meest actuele data per 27 november 2025.

Voor de respons op de verschillende onderzoeken geldt dat deze in relatie tot de onderzochte populaties bevredigend tot goed zijn. Bij het bepalen van de uitkomsten voor de totale bouwketen wordt de personeelsomvang per schakel binnen de bouwketen gebruikt voor de weging van sectorgegevens.

Tabel A.1 Bronvermelding en overzicht van respons per schakel binnen de bouwketen, in aantal en als percentage

Branche	Onderzoek door	Aantal	Percentage najaars- meting 2025	Percentage voorjaars- meting 2025	Weging
Architectenbureaus	Panteia/Kon. BNA	132	16%	17%	6%
Ingenieursbureaus	Panteia/Kon. NLingenieurs	32	40%	39%	8%
Bouwbedrijven	EIB	256	35%	31%	44%
Installatiebedrijven	MC/Techniek Nederland	58	15%	20%	42%

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NLingenieurs

De in deze monitor vermelde verwachtingen hebben voor alle schakels betrekking op dezelfde verslagperiode. De verwachtingen in de voorjaarsmeting hebben betrekking op het tweede kwartaal van het jaar, de verwachtingen in de najaarsmeting op het vierde kwartaal. De gemiddelde werkvoorraden hebben betrekking op de maand oktober.

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam
t (020) 205 16 00
eib@eib.nl
www.eib.nl